

МВС України
Харківський національний університет
внутрішніх справ
Координатор проектів ОБСЄ в Україні

ПРОТИДІЯ КІБЕРЗАГРОЗАМ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції**

(26 листопада 2019 року, м. Харків)

Харків
ХНУВС
2019

УДК [351.74:343.85](062.552)

П83

*Друкується згідно з рішенням оргкомітету
за дорученнями Харківського національного університету внутрішніх
справ від 17.09.2019 № 125*

П83 Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми (26 листоп. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Координатор проектів ОБСЄ в Україні. – Харків : ХНУВС, 2019. – 330 с.

У матеріалах конференції окреслено найбільш актуальні проблеми протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми на сучасному етапі; проаналізовано питання правового та організаційного забезпечення протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми; кримінально-правові, процесуальні та криміналістичні аспекти протидії цьому негативному явищу; розглянуто відповідний міжнародний досвід, а також кадрове забезпечення правоохоронних органів. Досліджено використання інформаційних технологій і технічних засобів у протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми.

УДК [351.74:343.85](062.552)

Публікації наведено в авторській редакції.

Оргкомітет не завжди поділяє погляди авторів публікацій.

За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не підлягають відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів тощо», а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).

Видано Координатором проектів ОБСЄ в Україні в рамках проекту «Посилення кримінального переслідування торгівлі людьми з використанням інформаційних технологій в Україні», за фінансової підтримки уряду Сполучених Штатів Америки.

Усі права захищено. Зміст посібника можна безкоштовно копіювати та використовувати в освітніх та інших некомерційних цілях за умови посилання на джерело інформації.

Координатор проектів ОБСЄ в Україні на уряд Сполучених Штатів Америки не несуть відповідальність за зміст та погляди, висловлені у цій публікації.

© Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019

© Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2019

ЗМІСТ

Розділ 1 Окремі питання правового та організаційного забезпечення протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми

Швець Д.В.

Механізми забезпечення кібербезпеки в інформаційному просторі. . . 14

Авдєєва Г.К.

Проблеми застосування інноваційних продуктів у протидії
кіберзагрозам 18

Балаклієць А.О., Калиновський О.В.

Проблема торгівлі людьми в Україні 21

Балик В.Р.

Кіберзлочинність: правові аспекти та механізми забезпечення
протидії. 26

Бандурка О.М.

Окремі напрями взаємодії Харківського національного
університету внутрішніх справ з територіальними органами
Національної поліції щодо протидії технологічним наркозлочинам . 29

Батог А.Г., Шевченко А.Л.

Право на інтернет як фундаментальне право людини 31

Бортник С.М.

Соціальна інженерія як метод вчинення злочинів. 34

Бортнік П.Р., Воєводін І.С.

Правова природа та сутність кіберзлочинності. 36

Бурдін М.Ю.

Кримінальний аналіз у роботі оперативних підрозділів
Національної поліції України 39

Ведернікова А.О.

Необхідність кримінально-правового регулювання кібербулінгу . . . 42

Воєводін І.С.	
Кібервійна як сучасний метод ведення збройних конфліктів	46
Гурзель Ю.В.	
Кіберзлочинність: основні причини та методи боротьби	49
Войціховський А.В.	
Кібератаки як елемент гібридної війни	52
Гладкий В.В.	
Корупційна толерантність до торгівлі людьми	55
Герасимюк В.С., Онищенко Ю.М.	
Проблеми забезпечення кібербезпеки як складової публічної безпеки	58
Гнусов Ю.В., Калякін С.В.	
Кримінальний аналіз у роботі підрозділів Національної поліції України	61
Головко О.М.	
Кіберзлочини та парадигма Human Rights	64
Градова Ю.В.	
Кібербулінг як загроза психологічному здоров'ю підлітків.	66
Григорчак Я.О.	
Щодо ролі засобів масової інформації у протидії торгівлі людьми	69
Єрошкін М.В.	
Заборона насильницьких зникнень в Україні	71
Іващенко В.О.	
Окремі аспекти нормативно-правового забезпечення протидії торгівлі людьми	73
Івасечко Р.А.	
Кіберзлочинність як один із найбільш прогресивних видів злочинів сучасності.	76
Калініна А.В.	
Криптовалюта – «цифровий актив» злочинності?	79
Maryana Kachynska	
Developing a labor perspective to human trafficking in the political-economic context of ukraine	83

Ковтун В.О.	
Протидія кібербулінгу як сучасній формі агресії	86
Коженівський Т.В.	
Кіберзлочинність як загроза сучасній безпеці	89
Коломоєць К.С., Тітов Є.Б.	
Незаконне розповсюдження наркотичних речовин через мережу інтернет як загроза правопорядку	93
Кравчук С.М.	
Теоретико-правові дослідження торгівлі людьми як підґрунтя для її подолання	96
Коротков І.С.	
Протидія торгівлі людьми в інформаційній сфері	99
Макаренко П.В., Доценко В.В.	
Психологічні аспекти протидії гендерному насильству	101
Лисак В.Р.	
Кіберзлочинність: як захистити себе в мережі	106
Марков В.В., Фролова Т.А.	
Манипуляція інформацією как метод інформаційного тероризма и інформаційної війни	109
Марчук М.І.	
Право на інтернет як базове право людини	116
Мовчан А.В.	
Окремі аспекти протидії кіберзлочинності підрозділами кіберполіції Національної поліції України	120
Онищенко Ю.М., Шарабан О.І.	
Сучасні інструменти аналітичної роботи для підрозділів Національної поліції України	123
Осятинська І.А.	
Напрями роботи з потерпілими від злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми	125
Печора К.В.	
Нормативно-правові засади діяльності Національної поліції України у сфері протидії торгівлі людьми	127

Расторгуєва Н.О., Загуменна Ю.О.	
Діджиталізація сучасного суспільства	130
Серватовський А.В., Онищенко Ю.М.	
Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, за допомогою криптовалют	133
Сокурєнко В.В.	
Комплексний підхід до вирішення питання кібербезпеки України .	135
Стець А.М.	
Онлайн-шахрайство та його небезпека	138
Струков В.М., Узлов Д.Ю., Пірієв А.О.	
Сучасні високотехнологічні тренди у кримінальному світі	141
Чалабієва М.Р.	
Дезінформація в електронних засобах масової інформації	145
Шевчук Т.А.	
Розповсюдження наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів через мережу інтернет	147

Розділ 2
Кримінально-правові, процесуальні та криміналістичні аспекти протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми

Батиргарєєва В.С.	
Сучасний віктимологічний портрет потерпілої особи від торгівлі людьми	152
Бабій Н.Р., Бурак М.В.	
Отримання інформації про факти торгівлі людьми	155
Давидюк В.М.	
Сучасні тенденції в роботі з конфідентами	158
Загуменний О.О.	
Співвідношення понять «кіберзлочинність» і «комп'ютерні злочини»	160

Золотарьов С.О.	
Дослідження розумних годинників	164
Казначєєва Д.В.	
Основні види злочинів, що вчиняються із застосуванням криптовалюти	166
Коваленко І.О., Єфімов М.М.	
До питання протидії шахрайству у сфері використання банківських електронних платежів.	169
Лєсь І.О.	
Характерні ознаки жертви дитячої порнографії	172
Макаров В.С.	
Новітні технології в комп'ютерно-технічній експертизі: дослідження дронів	175
Манжай О.В.	
Способи та інструменти обробки даних великого об'єму в роботі правоохоронних органів	178
Мітрухов П.М.	
Шляхи вирішення окремих проблем роботи слідчо-оперативної групи	181
Мурадлі А.	
Криміналістична характеристика торговців людьми.	185
Орлов Р.Р., Євтушок В.А.	
Застосування поліграфа в діяльності поліції.	188
Орлов Р.Р., Онищенко Ю.М.	
Web-сервери: безпека використання та застосування	190
Панасюк І.В.	
Робота з великими текстовими масивами у правоохоронних органах	192
Пилипенко О.В.	
Методи фіксації інформації вебсайтів, які можуть бути використані в комп'ютерно-технічній експертизі	194
Політова А.С.	
Детермінанти торгівлі людьми.	197

Рог В.Е., Мелашенко О.П., Лебедєв Д.	
Следообразование при неправомерном доступе к компьютерной системе или сети	200
Сапужак С.М.	
Кіберзлочинність: характеристика поняття та способи захисту	203

Розділ 3

Використання інформаційних технологій і технічних засобів у протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми

Барбашов О.Г., Грищенко Д.О.	
Щодо заходів безпеки для запобігання кіберзлочинності.	208
Рвачов О.М., Лактіонов В.В., Дацюк Д.О.	
Сучасні методи активного залучення населення до протидії збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів через мережу інтернет.	210
Бичков С.О.	
Штатні засоби криптографічного захисту інформації користувача в операційних системах Microsoft Windows та MAC OS	218
Белік Д.С., Цуранов М.В.	
Методи боротьби з кібершахраями в магазинах цифрової дистрибуції	221
Воронько В.О., Цуранов М.В.	
Біометрична ідентифікація як захист від несанкціонованого доступу	224
David A., Horelov Y., Horelov O.	
Some aspects of security in adaptive systems of distance learning.	227
Дука І.О., Певнєв В.Я.	
Способи виявлення таємних комунікацій кіберзлочинців	230
Клімушин П.С., Колісник Т.П.	
Безпека національної інфраструктури електронних підписів	233
Клімушин П.С., Білобров А.В.	
Криптологія як провідний метод захисту інформації в сучасному суспільстві.	236

Кобзев І.В., Петрова К.К.	
Кібербезпека та відкриті дані	240
Казмірчук І.С., Євтушок В.А.	
Штучні нейронні мережі, їх використання у кіберзлочинності та боротьбі з нею	243
Коршенко В.А.	
Гаджети – прихована загроза	245
Мордвинцев М.В., Хлестков О.В., Ницюк С.П.	
Стан і перспективи розвитку інформаційно-аналітичних систем для вирішення завдань правоохоронних органів	248
Ведмідь М.А.	
Аналіз методів захисту інтернет- і мобільного банкінгу.	251
Єременко М.А.	
Метод двофакторної автентифікації як засіб боротьби з шахраями в мережі інтернет	255
Лоцман Є.Р.	
Методи деанонізації як засіб виявлення правопорушників	259
Можаяєв О.О., Наєм Х.Р.	
Метод розподілу мережного ресурсу гібридної комп'ютерної геоінформаційної мережі МВС України з використанням технології МІМО	262
Семенов С.Г., Волошин Д.Г., Давидов В.В.	
GERT-мережа виконання польотного завдання БПЛА в умовах зовнішніх впливів.	264
Семенов С.Г., Мелешко Є.В., Рашидінія А.	
Аналіз характеристик безпеки рекомендаційних систем і вдосконалення моделі прогнозування змін подоби їх користувачів	266
Семенова А.С., Бартош М.В., Сиротенко М.Є.	
Прогнозування часових витрат на розробку безпечного програмного забезпечення	268
Сергієнко В.М., Шипова Т.М., Можаяєв М.О.	
Розробка протоколів розподілу доступу для захисту даних на основі можливих сценаріїв роботи системи обробки й управління запитами	269

Світличний В.А.	
Вразливість операційної системи Android	271
Chuhai A.M., Shekhovtsov S.B., Diaz R.C.	
Application of parallel calculations in large scale optimization problems	273
Халіфе К.	
Удосконалений спосіб оцінки вразливості системного програмного забезпечення	275
Школьніков В.І.	
Використання можливостей прикладного програмного інтерфейсу для аналізу криміналістичної інформації	277
Шорский О.Е., Певнев В.Я.	
Антивірусний захист локальної мережі як засіб боротьби з правопорушеннями в кіберпросторі	280

Розділ 4
Кадрове забезпечення протидії
кіберзлочинності та торгівлі людьми

Манжай І.А.	
Особливості використання web-квестів для навчання студентів. . .	284
Носов В.В.	
Гейміфіковане навчання кібербезпеки та цифрових криміналістичних досліджень у виші	286
Панова О.О.	
Шляхи оптимізації кадрового забезпечення протидії торгівлі людьми	289

Розділ 5

Міжнародний досвід протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми

Артамонова М.Г., Воєводін І.С.

Сутнісна характеристика поняття та міжнародний досвід протидії кібермобінгу 294

Barbashov O.

Foreign experience in combating cybercrime as exemplified by the USA and Japan 297

Бойко М.В., Тітов Є.Б.

Діяльність інтерполу в боротьбі з кіберзлочинами 299

Варнавська К.А.

Деякі питання захисту жінок-журналістів у мережі Інтернет: міжнародно-правовий аспект. 301

Гудзь Т.І.

Принцип вільного руху інформації як основний принцип європейської аудіовізуальної політики 305

Гусаров С.М.

Міжнародна співпраця у сфері протидії кібертероризму 309

Євтушок В.А.

Боротьба з торгівлею людьми на міжнародному рівні та її наслідки 311

Оніщенко В.В.

Деякі питання торгівлі людьми в бізнес-сфері: міжнародно-правовий аспект. 314

Предибайло А.І.

Міжнародно-правові механізми протидії торгівлі особами похилого віку. 317

Перепелиця М.М.

Зарубіжний досвід розшуку безвісти зниклих осіб 320

Сироїд Т.Л.

Міжнародні спеціалізовані інституції у сфері протидії торгівлі людьми 322

Шевченко А.Л.

Забезпечення інформаційної безпеки потерпілих персоналом Міжнародного кримінального суду 326

УДК 341.4:004

Андрій Васильович Войціховський,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ

Кібератаки як елемент гібридної війни

Гібридна війна може розглядатися як більш досконалий або ефективний спосіб ведення війни, оскільки вона прагне досягти політичних цілей без широкого використання збройних сил та насильства. Особливістю гібридної війни є свідоме розмиття меж між війною і миром, вона не оголошується, її ініціювання зазвичай проходить непомітно. Використання цілого ряду інструментів гібридної війни, таких як кібератаки, заходи економічного впливу, інформаційні операції та обмежені фізичні атаки, які породжують невизначеність у широких верств населення, можуть бути достатніми для досягнення політичних цілей.

Одним із ефективних елементів гібридної війни є кібератаки. Вони направлені, насамперед, на дестабілізацію комп'ютерних систем держави. Міждержавні відносини і політичне протистояння інколи знаходять своє продовження в мережі Інтернет у вигляді окремих проявів втручання в комп'ютерні системи. Розглянемо лише декілька видів кібератак, що є елементами гібридної війни:

- вандалізм – атака, яка завдає удару по авторитету держави як у світі, так і серед населення, простими словами, завдає репутаційних втрат. До таких кібернетичних атак можна віднести пошкодження вебсайтів державних органів і установ, заміну змісту образливими чи пропагандистськими малюнками тощо;

- пропаганда – розсилка спаму, що містить інформацію пропагандистського характеру, фейкові новини для просування вигідної точки зору та дезорієнтації населення;

- збір інформації (кібершпигунство) – злом приватних сторінок або серверів баз даних для збору цінної інформації та її заміни на інформацію, корисну іншій стороні;

- відмова сервісу – атаки з великої кількості комп'ютерів, основна мета яких є порушення функціонування сайтів або комп'ютерних систем;

- втручання в роботу обладнання – атаки на комп'ютери або сервери, які, наприклад, забезпечують роботу комунікаційних цивільних або військових систем, що призведе до відключення або виникнення помилок при обміні даними;

- атаки на об'єкти критичної інфраструктури – атаки на комп'ютери та системи, що забезпечують життєдіяльність населених пунктів і держави взагалі, а саме: системи водопостачання, електроенергії, транспорту тощо [1].

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій рівень і чисельність кібератак постійно зростає. Деякі держави почали приділяти значну увагу захисту від кібератак – розробляти необхідні засоби для організації системної оборони і захисту об'єктів критичної інфраструктури, а також формувати спеціальні підрозділи, основним завданням яких є забезпечення національної кібербезпеки.

Крім того, держави почали витратити більше ресурсів на створення своїх кіберможливостей, і роль використання кібердомену (віртуальної сфери) неспинно зростає саме у військовій сфері. Такий стан речей свідчить про початок гонки цифрових озброєнь, де правила участі міжнародною спільнотою ще не кодифіковані.

Розвинені країни докладають значних зусиль для вироблення власної кібернетичної зброї, яка замінить за ефективністю класичну зброю (кулі, бомби, танки, літаки тощо). Такий сценарій розвитку військової стратегії вже стає реальністю. Так, наприклад, Міністерство оборони США відкрито заявляє, що вони створюють комп'ютерний код, здатний вбивати. Згідно з опублікованим посібником Міністерства оборони США про військові дії, операції із використанням кіберзброї можуть викликати такі загрози як знищення або пошкодження ядерної установки; відкриття дамби над населеним пунктом, що спричинить руйнування; відключення служби управління повітряним рухом, що спричинить аварії літаків тощо [2, с. 522].

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства ефективна протидія кібератакам як проявам гібридної війни потребує не лише спільних зусиль розвинутих країн світу, але й розробку і здійснення максимально ефективних міжнародних інструментів. Тому всі економічні і політичні ресурси з протидії загрозам кібербезпеки повинні розглядатися на найвищому світовому рівні за участю основних кібердержав.

Забезпечення ефективної протидії кібератакам диктує важливість розробки, здійснення й удосконалення ефективних національних і міжнародних заходів:

- розробка державами ефективних моделей державної політики та національної концепції з кібербезпеки, що відповідають вимогам національної безпеки держав в контексті глобальних викликів та інших тенденцій сучасності;

- розвиток міжнародно-правових механізмів і загальної міжнародної політики по розробці і здійсненню ефективних інструментів з протидії кібератакам;

- налагодження і розвиток тісного співробітництва з НАТО, ОБСЄ, ЄС у галузі протидії різним проявам гібридної війти, у тому числі кібератака тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Івахів Б. Кібертероризм як засіб ведення зовнішньої політики РФ // Free Voice Information Analysis Center : сайт. URL: <http://iac.org.ua/kiberterrorizm-yak-zasib-vedennya-zovnishnoyi-politiki-rf/> (дата звернення: 20.10.2017).
2. Кібербезпека як важлива складова всієї системи захисту держави // Міністерство оборони України : офіц. веб сайт. 07.05.2018. URL: <http://www.mil.gov.ua/ukbs/kiberbezpeka-yak-vazhliva-skladova-vsiei-sistemi-zahistu-derzhavi.html> (дата звернення: 26.10.2019).
3. Linnell J. The Exploitation of Cyber Domain as Part of Warfare: Russo-Ukrainian War. *International Journal of Cyber-Security and Digital Forensics (IJCSDF)*. 2015. Vol. 4, No. 4. P. 521–532. DOI: <https://doi.org/10.17781/P001973>.

Одержано 28.10.2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ КІБЕРЗАГРОЗАМ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції,
(26 листопада 2019 року, м. Харків)

Українською, англійською та російською мовами

Відповідальні за випуск: *О. В. Манжай*
Редактор: *О. В. Манжай*
Корегування списків бібліографічних посилань: *О. В. Манжай,*
С. С. Тарасова, П. О. Білоус
Комп'ютерне верстання: *О. В. Манжай*

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 11,24 Обл.-вид. арк. 12,4.
Тираж 200 пр.